

TELEEDUCAȚIA JURIDICĂ: ÎNVĂȚĂMINTE DIN TIMPUL PANDEMIEI

Elena ARAMĂ

CZU: 378.018.43:34:[616.98:578.834]

aramaelena@mail.ru

Termenul de „teleeducație” din titlul de mai sus se va referi la procesul educațional la distanță anume în domeniul juridic, proces început în legătură cu pandemia declanșată odată cu declararea stării de urgență privind riscul de contaminare cu Covid-19, când am trecut la realizarea studiilor la distanță, fiind în imposibilitate de a fi față în față, adică prezenți fizic la prelegeri și seminare, ceea ce în mod simbolic am numit teleeducație juridică. Desigur, această situație nouă asimilată din mers de noi, cadre didactice și studenți, încă necesită studiere aprofundată care, suntem siguri, va descoperi atât avantaje, cât și dezavantaje ale acestei forme de interacțiune cu studenții. Ne vom axa pe laturile pozitive, având în vedere că pregătirea studentului pentru viitoarea carieră juridică începe chiar de la anul I, iar aceasta înseamnă, în primul rând, dobândirea unor cunoștințe despre ceea ce este viața juridică, iar în al doilea rând – acumularea unei experiențe. Nu este un secret faptul că posesia unei diplome de jurist încă nu înseamnă că posesorul ei va avea dexteritățile și capacitățile necesare pentru a se include în ceea ce se prezintă a fi realitatea sau viața juridică.

Practica juridică și viața juridică sunt adeseori confundate, fiind preferate alternativ, termenul de viață juridică este utilizat în special de autori ruși. Astfel A.V. Malko consideră că viața juridică este ansamblul de acte juridice și alte manifestări ale dreptului ce caracterizează specificul și nivelul realității juridice. 1) face posibilă o privire sub alt unghi asupra dreptului, dezvoltării juridice, a sistemului și sistematizării actelor juridice și asupra procesului de influențare a relațiilor sociale; 2) permite a vedea fenomenele juridice în unitatea tuturor ipostazelor: statice (instituționale) și dinamice (comportamentale); 3) oferă posibilitatea de a cunoaște mai profund domeniul juridic, care are nu doar aspecte pozitive, ci și negative; 4) permite cunoașterea nivelului culturii juridice și a conștiinței juridice a societății, a unor grupuri și

persoane; 5) face posibilă determinarea principiilor fundamentale de interacțiune juridică a personalității și puterii [1, p. 66-68].

V. Zorkin a împrumutat de la Hans Kelsen ideea despre construcția sistemului juridic sub forma piramidei și a extins-o asupra vieții juridice, arătând că în vârful piramidei se poziționează principiile constituționale care la cel mai înalt nivel traduc în limbaj juridic contururile generale, parametrii de bază, fixează vectorul evoluției, scopul general, modelul viitorului, idealul comun. Mai jos sunt legile, actele subordonate legii, a practicii judiciare și altor acte de aplicare a dreptului, care se realizează printr-un număr infinit de raporturi juridice, toate acestea compun viața juridică a societății, statului, individului [2, p. 28]. În această concepție lipsesc emoțiile, sentimentele pe care le trăiește omul în legătură cu dreptul, adică un element important al vieții juridice. Deci, opinia sus-menționată reduce drastic aria de cuprindere a vieții și, în consecință, a experienței juridice și reprezintă cel mult, obiectul sistemului juridic. Experiența este în legătură indisolubilă cu reflectarea emoțional empirică a proprietăților și raporturilor dintre componentele sistemului juridic al societății.

Întorcându-ne la teleducăția juridică și la interacțiunea dintre teoria și practica dreptului, vom menționa că am avut câte 8 seminare la 4 grupe de studenți din anul I la disciplina care a devenit opțională: „Istoria dreptului românesc” și trebuie să-l amintesc aici pe Constantin Stere, care acum mai bine de 100 de ani critica faptul că „universitățile au luat mai mult înfățișarea unor școli profesionale superioare speciale și din cauza asta cursurile care au numai un interes științific general lipsesc sau sunt cu totul reduse.. la facultatea juridică din Iași lipsesc cursurile de drept comparativ, istoria dreptului”...concluzionând că pentru a avea în societatea românească un mediu cu adevărat cult și civilizată „universitățile trebuie să devină adevărate focare puternice de cultură științifică generală” [3, p.18]. Situația recentă amintește că puține lucruri s-au schimbat în planurile de studii, cel puțin, în stânga Prutului, în Republica Moldova, deși nu mai există lipsă acută de juriști, iar structurarea pe trei nivele a studiilor universitare ar trebui să contribuie la sporirea calității de focar de cultură științifică generală a universităților, începând de la treapta Licență. Se știe că instituțiile de

Învățământul are ca principală misiune nu doar de a oferi cunoștințe, (cu atât mai mult cu cât actualmente o dată cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale sunt foarte multe surse de informație), ci de a oferi repere metodologice clare pentru de a gândi independent pe baza acelor informații și a crea. Problemele juridice nu pot fi rezolvate o dată și pentru totdeauna, în condiții noi apar aspecte noi ale problemelor vechi ori chiar unele probleme noi, de aceea este foarte importantă capacitatea juristului de a analiza toate circumstanțele și de a ajunge la o soluție corectă.

Cu privire la seminarele noastre remarcăm în primul rând prezența bună la ore, absentând doar câțiva studenți din fiecare grupă, ceea ce reprezintă o situație similară cu cea din timpul seminarelor față în față.

Comunicarea am realizat-o prin mesaje de email, eu – comunicându-le tema, sursele din care pot găsi materialul la temă, evident, nu au fost interzise, ba chiar stimulate căutările de surse bibliografice independente. De asemenea, era explicată prudența cu care să utilizeze sursele, prioritate dându-se materialelor expuse de specialiști (cercetători, cadre universitare). La începutul pandemiei, temele la „Istoria dreptului românesc” se refereau la perioada medievală, și desigur ar fi absolut de așteptat să fie pusă întrebarea: ce dau ele pentru experiența juridică. Doar nu optăm pentru ca justiția să se facă conform *Cărții românești* de învățătură din 1646 a lui Vasile Lupu, ori pentru o întoarcere la *Sobornicescul Hrisov* din 1785, la hrisoavele medievale, ci pentru o cunoaștere a acestora, a materialului istorico-juridic documentar necesar, cu scopul de a pătrunde în spiritul normelor, de a desprinde părțile strâns legate de ființa neamului și a fiecărui om, a societății în integralitatea sa, și aceasta pentru că și astăzi este la fel de utilă elaborarea (copierea) nu a oricăror reglementări, ci doar a celor ce se potrivesc circumstanțelor actuale. Izvorul principal al culturii trebuie să fie sufletul poporului, iar al celei juridice – tainele sale ascunse în vechiul nostru drept, înțelegând gândurile și năzuințele poporului care să fie întrupate în reguli de drept, arătate și formulate în limba proprie, juridică. Analizând fragmente din hrisoavele domnești, studenții intuiesc caracterul permanent al sentimentului dreptății, tendința eternă a omului de a fi tratat cu respect ori acest lucru ar trebui să fie prima

frază pe care o gândește și o pronunță juristul în activitatea sa, astfel încât deja ne poziționăm pe terenul juridic, într-una din permanențele sale. În continuare, studenții trebuie să folosească cunoștințele acumulate și regulile logice pentru a formula răspunsul la întrebări, ca de exemplu: Din ce tip de act este fragmentul propus spre examinare? Cine l-a emis? De competența cui era emiterea unui astfel de act? Ce calitate aveau persoanele amintite în act? Ce norme au fost utilizate? Studenții au fost îndemnați să formuleze ei înșiși normele, aplicarea cărora s-a făcut în textul analizat. Răspunzând la aceste întrebări, studenții deja încep a dobândi o experiență proprie de argumentare și calificare juridică, fiind bine cunoscut faptul că experiența poate fi dobândită atât prin conduite proprii, cât și indirect, prin transmiterea și, respectiv, recepționarea semnificației juridice a materialului supus analizei.

Apoi următoarea sarcină este de a reda în limbaj juridic analiza făcută, ceea ce implică și cunoașterea societății în care era încadrat documentul respectiv. Cunoașterea societății înseamnă de fapt înțelegerea culturii acelei societăți, în toate aspectele sale și aici iarăși ne întoarcem la istoria societății și istoria dreptului, care este un teren fertil pentru ca studenții din anul I să-și poată testa cunoștințele teoretice, adică cele din cadrul teoriei generale a dreptului.

Astfel îndeplinind sarcinile, studenții trebuie să utilizeze cunoștințele teoretice atunci când sunt îndemnați să argumenteze propriile răspunsuri, ca spre exemplu pentru a argumenta de ce Codul civil sovietic din RSSU, în cadrul căreia se afla RASSM în perioada interbelică, avea așa de puține articole, comparativ cu Codul civil Cuza în vigoare în România interbelică, în cadrul căreia se afla și Basarabia în acel timp. Pentru a răspunde cu argumente la această întrebare, studenții trebuie să definească mai întâi tipul relațiilor sociale pe care le reglementează dreptul civil, al cărui izvor principal este Codul civil și apoi să compare realitatea socială din spațiul sovietic și cea din România interbelică și astfel să găsească argumentele necesare. Deci, iarăși ne întoarcem la cunoașterea societății cu toate componentele sale, inclusiv cele juridice. Astfel studenții ajung să înțeleagă că dreptul, trecând prin vicisitudinile regimurilor autoritare, totalitare, ajunge în societățile contemporane democratice (cum scria prof. univ. Ion

Craiovan) să nu mai accepte în exclusivitate modelul de ordine necenzurat, bazat pe o voință arbitrar impusă, ci modelul motivațional, bazat pe punerea în valoare a principiilor generalității și alterității regulii de drept, căci relațiile sociale de putere nu sunt arbitrar instituite, ci sunt tot mai mult dirijate de valorile juridice care intră în conștiința comunității [4, p.77].

În calitate de **concluzii** – o întrebare retorică și un răspuns subiectiv: Oare teleeducația este o modalitate nouă a procesului de educație, în care elementele de fond rămân aceleași, dar se schimbă metodele? Aparent și profesorii, și studenții procedează la fel și în sistemul tradițional – față în față, dar elementele noi sunt dictate de o mai mare libertate de gândire a studentului din locul în care el se simte cel mai confortabil. Credem că în procesul de teleeducație a sporit nivelul de autonomie a gândirii studenților, i-a stimulat să caute și să formuleze propriile răspunsuri, experiența lor s-a îmbogățit, orizontul științific s-a lărgit, desigur, toate acestea pot intra în patrimoniul metodologic al studiilor universitare cu condiția și premisa bunei- credințe a studenților.

Referințe:

1. МАЛЬКО, А.В. Правовая жизнь. В: *Общественные науки и современность*, 1999, № 6, сс.66-68.
2. ЗОРЬКИН, В.Д. Выступление на "круглом столе", посвященном десятилетию перестройки. В: *Правовое государство в России: замысел и реальность*. Москва, 1995. с. 28.
3. STERE, C. *Evoluția individualității și noțiunea de persoană în drept*, 1897, pp. VIII-IX *Apud*: GRECU, Raisa. Stere – juristul. Chișinău: Universul, 2008, p.18.
4. CRAIOVAN, I. *Un posibil ghid pentru cercetarea științifică în domeniul dreptului*. București: Pro Universitaria, 2013, p. 77.

Comunicare elaborată în baza Proiectului Instituțional „Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului” în cadrul Laboratorului de Cercetare Științifică „Drept Public Comparat și e-Guvernare”.